

Bondestenåldern

En jordbruksrevolution

Innan filmen

För ungefär 12 000 år sedan började isen smälta och människor kom till Skandinavien. Det var jägare och de följde sina jaktbyten. De levde alltså inte på samma ställe utan var nomader – ett kringvandrande folk.

Men handel och möten med andra folkgrupper skulle innebära en stor förändring, jordbruket skulle komma.

Se filmen

Jordbruket kommer

För ungefär 6 000 år sedan kom jordbruket till Skandinavien. Det innebar att det byggdes små byar och att man röjde skog för odling. Det var en stor förändring då människor blev fast bosatta på ett ställe.

Hur förändras stenåldersmänniskans liv under bondestenåldern?

Blev det mer mat?

Vad finns det för fördelar med jordbruk?

Finns det nackdelar med jordbruk?

Vilka djur hade man i jordbruket under stenåldern?

Tror du att man helt slutade jaga och fiska? Varför inte?

På vilket sätt förändrades barnafödandet? Var det lättare att ha fler barn som fast bosatt?

Hur förändrade jordbruket samhället?

När vissa familjer börjar "äga" eller ha tillgång till mark som är uppodlad – tror du att det förändrar samhället? Kan det uppstå mer konflikter och avundsjuka om mark – än i ett samhälle där man tidigare bara har jagat?

Hur tror du att jordbruk kom till Sverige?
Var det någon som uppfann det? Eller var det genom att nya folkgrupper kom eller via handel?

Vad odlade man? (råg, korn, hirs och enkla vetesorter, kubbvete och emmervete)

Idag vet vi hur man kan göra jordbruket effektivare och få större skördar. Under stenåldern visste man inte om att gödsel gav jorden näring. Hur gjorde man på stenåldern?

Svar: När åkern inte gav särskilt stora skördar längre lämnades den för att växa igen och kunde så småningom användas som betes- och fodermarker. När det gått ett tiotal år och skog började växa - kunde man bränna skogen, använda askan som gödsel och odla några år på nytt.

Vilka husdjur hade man? Nämn några.

På vilket sätt var jordbruk en tryggare tillvaro än att vara jägare?

Vilka var båtyxefolket? Vad tror man att de förde med sig?
Varför kom den nya folkgruppen att kallas för båtyxefolket?

Temperaturen var varmare än idag. Hur klädde man sig?
Vad trodde man på under stenåldern? Hur kan vi veta det?

STENÅLDERN	
Jägerstenåldern	Istidens slut – 3 900 f Kr
Bondestenåldern	3 900 f Kr – 1800 f Kr
BRONSÅLDERN	
Äldre bronsåldern	1800 f Kr – 1100 f Kr
Yngre bronsåldern	1100 f Kr – 500 f Kr
JÄRNÅLDERN	
Äldre Järnålder	500 f Kr – 400 e Kr
Yngre Järnålder	400 e Kr – 1050 e Kr
MEDELTID	
	1050 e Kr – 1500 e Kr
NYARE TID	
	1500 - nutid
[Källa Stiftelsen Kulturmiljöråd]	

Hur bodde man?

Om du jämför med jägarstenåldern, hur bodde man. Var det skillnad på husen?

Kreativa uppgifter

Dela in klassen i grupper och skapa en stenålders by. Använd saker från naturen. Det kan vara kottar, stickor, gräs. Ni kan också använda lera eller plastdjur. Gör åkrar, inhägnader, djur, eldar.

Man tror stenålderns människor dyrkade väsen från naturen. I filmen kan vi se att man hittat ett litet huvud från en björnsulptur. Gör din egen lyckoamulett i form av ett djur i lera eller papier maché.

I fantasin låtsas vi att man kan göra tidsresor. Gör en reklamaffisch för bondestenåldern som ska få människor att vilja åka dit för att hälsa på.

Skriv en saga om stenåldern. Den ska innehålla följande ord: åker, mata djur, kokgro och yxa.

Gör en tidslinje över forntiden och de andra epokerna. Rita och beskriv dem.